

Lainsäädännön arviointineuvosto

24.10.2017

Eduskunnan talousvaliokunnan kuuleminen: hallituksen esitys laiksi tulotietojärjestelmästä ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Lainsäädännön arviointineuvosto antoi lausunnon tulotietojärjestelmää koskevasta hallituksen esitysluonnoksesta 20.9.2017. Valtiovarainministeriö oli tätä varten toimittanut 8.9.2017 arvioitavaksi annettavan version hallituksen esitysluonnoksesta. Arviointineuvosto lausui lausunnon tiivistelmässä seuraavasti:

”Hallituksen esitysluonnos on sujuvasti kirjoitettu ja sen perusteella saa vaivatta käsityksen lainmuutoksen tarpeesta, tavoitteista, kohderyhmistä ja esityksestä. Esitysluonnoksessa on kuvattu kattavasti ja perusteellisesti vaikutuksia eri toimijoille. Arviointineuvosto pitää myönteisenä, että luonnoksen perusteella saa hyvän käsityksen vaikutuksista euromääräisten ja laadullisten kuvausten avulla. Esitysluonnoksessa on hyödynnetty vaikutusarvioissa asiaa koskevia selvityksiä. On myönteistä, että esitysluonnoksessa on tuotu esiin eri toteuttamisvaihtoja ja perusteltu valittu vaihtoehto.

Arviointineuvosto katsoo, että hallituksen esitysluonnos täyttää pääosin säädösehdotusten vaikutusten arviointiohjeen vaatimukset. Esitysluonnosta tulisi kuitenkin täydentää seuraavasti:

- i) Esitysluonnoksessa on monipuolisesti kuvattu yritysvaikutuksia erilaisille toimijoille. Esitystä tulisi täydentää suuntaa-antavalla arviolla yrityksille koituvien euromääräisten kokonaissästöjen ja -kustannusten suuruusluokasta, käyttäen vaihteluvälejä.
- ii) Esitysluonnoksessa tulisi antaa suuntaa-antava lukumääräinen arvio niistä kotitalouksista, joita muutokset eniten hyödyttäisivät. Esimerkiksi kuinka moni tulonsaaja välttyisi vuosittain palkkatodistusten tms. tietojen lähettämiseltä.
- iii) Erityisryhmien mahdollisuuksia hyödyntää tulotietojärjestelmää tulisi käsitellä yhteiskunnallisia vaikutuksia arvioidessa.

Arviointineuvosto kiinnittää huomiota riskeihin, joita liittyy tulotietojärjestelmän toimeenpanoon ja järjestelmästä saataviin hyötyihin. Jos esimerkiksi sosiaaliturvalainsäädännön uudistuksessa eri vakuutuslajien palkkakäsitteiden eroja ei voida vähentää, heikentää se järjestelmästä saatuja hyötyjä. Toiseksi mikäli tulotietojärjestelmä on teknisesti vaikeakäyttöinen, eikä huomioi riittävästi käyttäjien tarpeita, ei järjestelmää pystytä parhaalla tavalla hyödyntämään.”

Tarkastelu lopullisesta hallituksen esityksestä

Hallituksen esityksessä on otettu huomioon arviointineuvoston lausunnossa esiin nostamia asioita. Esitysluonnoksessa on mm. i) annettu lukumääräinen arvio tulosaajista, jotka välttyisivät vuosittain palkkatodistusten lähettämisestä, ii) on selvitetty erityisryhmien mahdollisuuksia tarkistaa tulorekisteristä omat tietonsa paperisella otteella, iii) on perusteltu, miksi kotitalouksien on annettava tiedot palkoista ilman euromääräistä alarajaa.

Hallituksen esityksessä on kuvattu monipuolisesti yrityksille aiheutuvia vaikutuksia, mutta neuvoston havaintoja ei ole tältä osin huomioitu. Hallituksen esityksessä on tuotu esiin, että euromääräis-

tä arviota yrityksille koituvista säästöistä ja kustannuksista ei ole kyetty tuottamaan valmistelua varten tuotettujen tai muiden selvitysten perustella, eikä sellaisia ole ollut saatavilla myöskään tulorekisterin perustamishankkeessa mukana olleilta yritysten etujärjestöiltä. Esityksen mukaan todelliseen tietoon perustumattomia ja siten mahdollisesti harhaan johtavia arvioita ei tämän vuoksi ole pidetty asianmukaisena esittää. Tämän vuoksi yrityksille koituvien suuntaa-antavien euromääräisten säästöjen ja -kustannusten kokonaisuus jää jossain määrin epäselväksi. Yrityksille koituvat säästöt ovat kuitenkin järjestelmän keskeisin tavoiteltu hyöty.

Hallituksen esityksestä saa kokonaisuutena hyvän käsityksen esityksen vaikutuksista.

Helsingissä 24. lokakuuta 2017

Meri Virolainen
Arviointineuvos, arviointineuvoston sihteeri